

Ouderbetrokkenheid in relatie tot georganiseerde sportbeoefening binnen waterpolo en turnen

Explorerend onderzoek naar de ervaringen en waarderingen van ouders en kinderen

Hooghuis, T. (3617629), Markx, I. (3594874),
Mensink, C. I. (3465896), de Vree, H. (3665151), 2013

Docent: Dr. P. Baar

Tweede beoordelaar: Drs. Corrie Tijsseling

Cursus: Onderzoeksseminar

Cursuscode: 200600042

Departement Pedagogische en Onderwijskundige Wetenschappen

Instelling: Universiteit Utrecht

Cursusjaar: 2012/2013

Datum: 12 juni 2013

Abstract

Parental involvement is seen as an important precondition for children to participate in, and to enjoy sports. Previous research has showed that parents and children have different perspectives with respect to parental involvement. This study is aimed to provide insight into the possible differences between the experiences and expectations of parents and children regarding parental involvement for Dutch children aged 9-16, by conducting in-depth interviews with parents and children in water polo and gymnastics. Parental involvement was operationalized in logistical, emotional and informational involvement. Results showed that parents and children experienced emotional involvement as the most important aspect of parental involvement, which had the biggest influence on enjoying sports. Furthermore, parents and children took logistical involvement for granted. Finally, children experienced the informational involvement by parents as helpful. A national campaign is recommended to inform parents and sports clubs about the importance of parental involvement on children's enjoyment of sports.

Keywords: Parental involvement, sports participation, logistical, emotional, informational

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

Ouderbetrokkenheid in relatie tot georganiseerde sportbeoefening binnen waterpolo en turnen

De sportvereniging is één van de belangrijkste georganiseerde praktijken waaraan jongeren in hun vrije tijd deelnemen (Coakley, 1998). Uit cijfers van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) blijkt dat in de leeftijdscategorie van 12 tot en met 17 jaar, 77% van de Nederlandse jongeren in verenigingsverband sport (SCP, 2010). Van 6 tot 12 jaar is dit zelfs 80% (SCP, 2010). Slechts 10 tot 15% van de jongeren tussen 10 en 12 jaar neemt niet deel aan sport (Baar, 2003). Het beoefenen van sport wordt meer en meer de norm (Scheerder, Pauwels, & Vanreusel, 2003). Deze ontwikkeling wordt ook wel de 'versporting van de samenleving' genoemd (Crum, 1991). Huidige beleidsnota's zoals 'bewegen, meedoen, presteren' van het Ministerie van Volksgezondheid sluiten hierbij aan (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport [Ministerie van VWS], 2005). De talloze voordelen van sporten worden hierin onderstreept. Het gaat hierbij om beter schoolgedrag, hogere schoolprestaties, minder gezondheidsproblemen en lagere cijfers betreffende tienerzwangerschappen en schooluitval (Ewing & Seefeldt, 2002). Naast deze maatschappelijke voordelen heeft sport ook een opvoedkundige waarde (Buisman, 2004; Dirks, Stams, Biesta, Schuengel, & Hoeksma, 2003). Deelname aan georganiseerde jeugdsport heeft invloed op de morele vorming en sociale integratie van jongeren (Dirks et al., 2003; Vierimaa, Erickson, Cote, & Gilbert, 2012). Daarnaast zorgt sport voor plezier, vermaak, maatschappelijke betrokkenheid (meedoen) en persoonlijke ontwikkeling (Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS], 2012).

Echter zijn in de hedendaagse sportpraktijk ook zaken te noemen die pedagogisch ongewenst zijn. In de formele jeugdsport waarbij ouders en coaches het spel bepalen (Coakley & Pike, 2009), hebben ouders een consistente, sterke en soms negatieve invloed op de zelfpercepties, motivatie en sportbetrokkenheid van hun kinderen (Brustad, 1993; Fredricks & Eccles, 2004; Jellineck & Durant, 2004; Ullrich-French & Smith, 2009). Binnen dit onderzoek zal er gekeken worden naar deze ouderbetrokkenheid die zowel een positieve als negatieve uitwerking kan hebben in de sportpraktijk van het kind. Ouderbetrokkenheid kan worden omschreven als de verschillende vormen waarin en wijzen waarop ouders zich meer of minder actief inzetten of betrokken worden bij activiteiten rondom hun kind (Dom, 2006). Ouderbetrokkenheid kan hierbij onderverdeeld worden in drie vormen: materiële/logistieke, emotionele en informatieve betrokkenheid (Hurtel & Lacassagne, 2011). Onder materiële/logistieke betrokkenheid valt het zorgen voor kleding, het vervoer van en naar trainingen en wedstrijden en het betalen van de contributie (Harwood & Knight, 2009; Hutchinson, Baldwin, & Caldwell, 2003; Keegan, Harwood, Spray, & Lavalley, 2009;

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

Weiss, 2003). Emotionele betrokkenheid bestaat uit aanmoedigen en het geven van sociaal-emotionele support (Gould, Lauer, Rolo, Jannes, & Pennisi, 2005). Tenslotte bestaat informatieve betrokkenheid uit het geven van adviezen over technische en tactische aspecten van de sport (Wolfenden & Holt, 2005).

De ouderbetrokkenheid is in de jeugdsport van groot belang. Ouders kunnen alleen al met hun reacties op de prestatie van het kind, het kind belonen en afkeuren, welke competentiegevoelens en zelfvertrouwen bij het kind kunnen versterken en verminderen (Weiss, 2003). Kinderen hebben van nature de behoefte om spelenderwijs hun mogelijkheden te verkennen. Wanneer uitdagingen in de sport overmeesterd worden, geeft dit bij kinderen een gevoel van competentie, een gevoel van 'iets te kunnen', waaruit plezier en zelfvertrouwen ontleend kunnen worden (Weiss, 2003). Ouders die alleen prestaties van het kind verlangen en zich continu bemoeien met de sport, ontnemen de kinderen de kans om een sport te beoefenen die aansluit bij hun mogelijkheden en motivatie (Christelijk Pedagogisch Studiecentrum [CPS], 2010; Kanters, Bocarro, & Casper, 2008). Deze (ego-) oriëntatie gericht op prestatie is een manier van informatieve ouderbetrokkenheid, waar later op terug zal worden gekomen. Als ouders alleen negatief reageren op de sportprestaties en motivaties van het kind, kan dit dus van grote negatieve invloed zijn. Een recent voorbeeld hierbij is de campagne 'geef kinderen hun spel terug' van Stichting Ideële Reclame [SIRE], met als doel de overdreven bemoeizucht van ouders langs de sportvelden tegen te gaan (SIRE, 2011). In de spotjes komt naar voren dat de mate en manier van ouderbetrokkenheid doorwerkt op sportbeleving van de kinderen (Fredricks & Eccles, 2004; Kimiecik & Horn, 2012; Scanlan & Lewthwaite, 1986). Negatieve betrokkenheid beïnvloedt het plezier van de jongeren in de sport. Dit is een probleem te noemen omdat dit kan leiden tot het stoppen met sporten van de kinderen, wat de kans op gezondheidsproblemen doet vergroten (Shultz, Deforche, Byrne, & Hills, 2011). Terwijl dit resultaat hoogstwaarschijnlijk verreweg ligt van het oorspronkelijke doel van de ouder.

De algemene doelstelling van dit onderzoek is inzicht verkrijgen in de mate, aard, beleving en waardering van ouderbetrokkenheid in de sport vanuit het perspectief van de jeugdsporter en die van hun ouders. Op die manier kunnen aandachtspunten geformuleerd worden voor ouders en sportclubs om negatieve gevolgen van ouderbetrokkenheid tegen te gaan. Het gaat immers in de jeugdsport in de eerste plaats om de belangen van het kind en om het plezier dat aan sport wordt beleefd (Buisman, 2004).

Al eerder is onderzoek verricht naar de ouderlijke betrokkenheid (Gijsbers, 2009; Mast, Neuteboom, Putten, & Van Sprakelaar, 2012). In het onderzoek van Gijsbers (2009), wat gericht was op 'talentvolle tennissers en hun ouders', kwam naar voren dat er geen

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

discrepantie bestaat tussen ervaringen en verwachtingen van ouders en kinderen op ouderbetrokkenheid. Daarentegen vonden de onderzoeken van Mast en collega's (2012) en het onderzoek van Stein, Raedeke en Glenn (1999) juist een significant verschil. Dit verschil zal mogelijk kunnen ontstaan door het speelniveau van de kinderen. Ouders van talentvolle kinderen, zoals bij het onderzoek van Gijsbers (2009), moeten immers veelal meer investeren in de sport van hun kinderen. In dit onderzoek wordt gekeken naar ervaringen en waarderingen van ouderen en jongeren in twee nog weinig onderzochte sporten wat betreft de ouderbetrokkenheid, namelijk waterpolo (teamsport) en turnen (individuele sport). Kinderen die in een team spelen rapporteren een hogere positieve ouderbetrokkenheid dan individuele sporters (McCarthy, Jones, & Clark-Carter, 2008). In vergelijking met ouders van teamsporters, blijken ouders van individuele sporters meer nadruk op het presteren te leggen (Gijsbers, 2009). Turnen is in vergelijking met waterpolo een erg ouderafhankelijke sport omdat de top al op jongere leeftijd ligt (Buisman, 2002). Hierdoor start de sport al op een jongere leeftijd (Giannitsopoulou, Kosmidou, & Zisi, 2010; Kerr, Berman, & De Souza, 2006), waardoor ouders eerder betrokken worden bij vervoer en betalingen. Bij het vrouwenturnen is het bijvoorbeeld niet ongevoel om talenten van een jaar of twaalf al meer dan 20 uur per week intensief te laten trainen (Buisman, 2002), terwijl dit bij de waterpolo nog ondenkbaar is omdat de gemiddelde startleeftijd ligt rond het tiende levensjaar (Aleksandrovic, Naumovski, Radovanovic, Georgievic, & Popovski, 2007). Het belang van competitie is bij turnen dan ook al eerder aanwezig in vergelijking met waterpolo.

Naast deze twee sporten zal er tevens in dit onderzoek een onderscheid gemaakt worden tussen de ervaringen en waarderingen van kinderen van 9 tot 12 jaar en kinderen van 13 tot 16 jaar met betrekking tot de ouderbetrokkenheid. Waar tussen 9 en 12 jaar kinderen vooral voor het plezier sporten, hebben kinderen tussen de 13 en 16 meer de behoefte aan het competitieve karakter van sport (Passer, 1981). Naarmate kinderen ouder worden verandert het spelkarakter omdat de invloed van leeftijdsgenoten groter wordt (Fredricks & Eccles, 2004). Om tot een compleet beeld te komen, worden tenslotte de perspectieven van ouders en kinderen over de ouderbetrokkenheid besproken.

Het eerste doel van dit onderzoek is inzicht krijgen in de ervaringen en waarderingen van ouders en kinderen ten aanzien van materiële/logistieke betrokkenheid. Bij materiële/logistieke betrokkenheid nemen ouders de rol van leverancier aan (Fredricks & Eccles, 2004). Hierbij gaat het om het aanbieden van een sport en deze praktisch mogelijk maken, zodat kinderen nieuwe ervaringen op kunnen doen (Gould et al., 2005). Ouders in beide leeftijdsgroepen geven aan dat zij voornamelijk logistieke betrokkenheid laten zien en

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

minder emotionele en informatieve betrokkenheid (Hurtel & Lassagne, 2011). Financiële- en tijdsinvestering zijn voor ouders de meest laagdrempelige bijdrage die zij kunnen leveren aan de sportparticipatie van hun kind, omdat logistieke betrokkenheid tot doel heeft dat de sport praktisch mogelijk wordt gemaakt voor het kind (Fredricks & Eccles, 2004). Er wordt verwacht dat ouders vooral de nadruk leggen op de logistieke betrokkenheid ten opzichte van emotionele en informatieve betrokkenheid vanwege de genoemde laagdrempeligheid van deze vorm. Tussen de twee sporten wordt er op logistiek gebied een verschil verwacht omdat turnen op een jongere leeftijd start (Buisman, 2002). Ditzelfde argument geldt ook voor de materiële betrokkenheid, omdat turnsters op jongere leeftijd starten wordt de totale investering in materiaal en financiën van ouders groter verwacht. Daarnaast wordt tussen de twee leeftijdsgroepen een verschil in ouderbetrokkenheid verwacht omdat jonge kinderen (9 tot 12) vaak niet alleen de weg op worden gestuurd terwijl dit bij oudere kinderen (13 tot 16) wel gebeurt. Tenslotte wordt er een verschil verwacht tussen de zienswijze van ouder en kind wat betreft de materiële/logistieke betrokkenheid omdat een kind vaak niet geheel afweet van de betalingen van ouders.

Het tweede doel is inzicht te verkrijgen in de ervaringen en waarderingen van ouders en kinderen ten aanzien van de emotionele betrokkenheid. Emotionele betrokkenheid wordt geoperationaliseerd in het aanmoedigen, troosten, verzekeren, motiveren en naar het kind luisteren (Wuerth, Lee, & Alfermann, 2004). De waardering die een kind heeft van zijn eigen sportieve competentie hangt voor een groot deel af van hoe het kind denkt dat ouders zijn sportieve competentie beoordelen (Bois, Sarrazin, Brustad, Chanal, & Trouilloud, 2005). Ouderlijke percepties hebben tevens een doorslaggevende rol in de motivatie en het motief van het kind om te stoppen en/of doorgaan met sporten (Fredricks & Eccles, 2004; Moreno, San Roman, Galiano, Alonso, & Gonzalez-Cutre, 2008; Ntoumanis, Vazou, & Duda, 2007). Bekend is dat kinderen de steun die hun ouders geven bij sport soms niet als steun, maar als druk ervaren (Kanters et al., 2008). Dit kan leiden tot gezondheidsproblemen bij het kind, maar ook tot sportuitval (Jellineck & Durant, 2004; Kanters et al., 2008). Niet alleen ervaren kinderen druk door verwachtingen van hun ouders, het omgekeerde is ook waar. Vaders en moeders vinden dat hun morele waarde als ouders geassocieerd wordt met de zichtbare prestaties van kinderen in de sport (Coakley, 2006). Een verwachting met betrekking tot deze doelstelling is daarom dat ouders de betrokkenheid relatief meer als steun dan als druk zullen rapporteren, terwijl kinderen de betrokkenheid relatief meer als druk zullen bestempelen. Ervan uitgaande dat de prestatiedruk groter wordt naarmate het kind ouder wordt en meer aan wedstrijden gaat deelnemen en op een hoger niveau gaan spelen wordt er ook een discrepantie verwacht tussen de ouderbetrokkenheid bij jongere

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

kinderen (9 tot 12) en bij oudere kinderen (13 tot 16). Tenslotte wordt er door de prestatiedruk die komt kijken bij wedstrijden, welke eerder beginnen bij turnkinderen, verwacht dat turnkinderen in vergelijking met waterpolokinderen meer emotionele betrokkenheid van ouders rapporteren.

Het derde en laatste doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in hoe ouders en kinderen het ervaren en waarderen als het kind van informatie wordt voorzien. Informatieve betrokkenheid kan sportinhoudelijk advies van de ouder naar het kind toe omvatten, bijvoorbeeld tactisch, technisch, fysiek en psychologisch advies (Wolfenden & Holt, 2005). Een verdere tweedeling is mogelijk in praktische en sportinhoudelijke adviezen, waarbij praktische adviezen over voeding en studie vaak meer door kinderen gewaardeerd worden (Wolfenden & Holt, 2005). Belangrijk is dat op het moment dat ouders het advies blijven herhalen, het kind niets met het advies zal doen (Knight, Boden, & Holt, 2010). Kinderen vanaf twaalf jaar worden zich steeds meer bewust van de verwachtingen van ouders (Stuntz & Weiss, 2009). Naast praktische adviezen zijn er inhoudelijke adviezen, deze kunnen worden onderverdeeld in adviezen gericht op de uitkomst, waarbij de nadruk ligt op het winnen en competitie. Het model van Gould en Petlichkoff (1988) licht dit nader toe met het prestatie-oriëntatie motief (Wylleman, De Knop, Degreef, Dyck, & Theeboom, 1990). De prestatie-oriëntatie gaat in op het belang van jezelf verbeteren en/of je tegenstander verslaan. Binnen de prestatie-oriëntatie worden taakoriëntatie en ego-oriëntatie onderscheiden (Bengoechea & Stream, 2007; Duda, 1992; Nicholls, 1984). Bij de taak-oriëntatie draait succes om persoonlijke verbetering en hard werken (Chi, 2004; Roberts, Treasure, & Conroy, 2007). Als een kind taakgericht wordt gecoacht neemt het plezier van het kind toe (Van Unen, 2010). Bij de ego-oriëntatie staat het resultaat en het 'beter zijn dan anderen' voorop (Chi, 2004; Keegan et al., 2009; van Yperen & Duda, 1999). Omdat individuele sporten in vergelijking met teamsporten meer gericht zijn op het beter zijn dan anderen, wordt verwacht dat informatieve betrokkenheid van turnouders vaker richting de ego-georiënteerde coaching gaat in vergelijking met coaching van waterpolo ouders. Ook wordt een verschil verwacht tussen de zienswijze van ouder en kind, dit omdat een jong kind van nature taakgericht blijkt (Chi, 2004). Gezien de toenemende prestatiedruk in de sport en maatschappij (Gershgoren, Tenenbaum, Gershgoren, & Eklund, 2011) wordt er tenslotte verwacht dat in de oudere leeftijdsgroep (13 tot 16) in vergelijking met de jongere groep (9 tot 12) meer nadruk wordt gelegd op sportprestatie, door onder andere het sportniveau, in plaats van plezier. Dit zou voor een verschuiving richting een ego-oriëntatie kunnen zorgen, dat het plezier van het kind kan doen afnemen (Chi, 2004; van Rossum & van der Loo, 1997). Dit voorkomen is van belang om ervoor te zorgen dat

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

het kind een 'gezond' perspectief op sporten behoudt. Een 'gezond' perspectief op winnen betekent immers niet dat winnen onbelangrijk is of niet nagestreefd zou mogen worden, maar houdt in dat winnen niet het allerbelangrijkste is in een sportactiviteit (van Rossum, 2005).

Methode

Participanten

Binnen twee verschillende verenigingen is er onderzoek uitgevoerd. De eerste vereniging betreft een gymnastiekvereniging, de tweede vereniging is een waterpolovereniging. Op basis van een theoretische selectie [theoretical sampling] zijn acht kinderen en een ouder van deze kinderen geselecteerd voor deelname aan onderzoek (Boeije, 2012). De selectie vond plaats op leeftijd van de kinderen. In totaal hebben dus 16 participanten deelgenomen aan het onderzoek. Alle geselecteerde kinderen maakten deel uit van de wedstrijdsport. De eenheden die geselecteerd zijn, zijn vier kinderen uit de leeftijdsgroep 9 tot 13 jaar en vier kinderen uit de leeftijdsgroep 13 tot 16 jaar, verdeeld over de twee verenigingen. Er is gestreefd naar een gelijke verdeling naar leeftijdsgroep en sekse per tak van sport. De gemiddelde leeftijd van de groep van de waterpolo is 12,75 en de $SD = 2,16$. De gemiddelde leeftijd van de turngroep is 13 jaar, met $SD = 3,0$.

Het onderzoek betrof niet veel participanten waardoor er is gekozen voor een casestudie. Hierbij wordt dieper ingegaan op de meningen en gedachten van de participanten. Het onderzoek kan niet gegeneraliseerd worden naar grotere groepen mensen, maar het kan wel een basis vormen voor verder onderzoek (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2000). Inhoudelijke generalisatie naar andere wedstrijdgroepen van de sport is wel mogelijk. Er is in dit onderzoek gevraagd naar ervaringen en verwachtingen van de respondenten waardoor andere ouders en kinderen zich hierin kunnen herkennen (Baarda et al., 2000).

Topiclijst

Dit onderzoek had als doel inzicht te geven in de aard en eigenschappen van ouderlijke betrokkenheid volgens ouders en kinderen. Vanwege de explorerende eigenschappen van kwalitatief onderzoek om rijke en gedetailleerde beschrijvingen en interpretaties van participanten te krijgen (Baarda et al., 2000), was het gebruik van een topiclijst uitermate bruikbaar om de doelstelling van dit onderzoek te behalen. Voor de ouders en kinderen bestonden afzonderlijke topiclijsten, één voor het bevragen van ouderbetrokkenheid volgens de ouder en de ander gericht op het bevragen van de ouderbetrokkenheid volgens het kind. Deze twee vragenlijsten corresponderden zo goed als mogelijk qua inhoud met elkaar, omdat ze als doel hadden hetzelfde te meten. De

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

vragenlijst werd ingeleid met de gespreksintroduktie, waarin doelstelling, tijdsduur, opbouw van het interview, anonimiteit van het onderzoek, gebruik van de recorder en doel van het materiaal werden uitgelegd. Vervolgens werd respectievelijk materiële/logistieke ouderbetrokkenheid, emotionele ouderbetrokkenheid en informatieve ouderbetrokkenheid op topicniveau besproken. Bij materiële/logistieke ouderbetrokkenheid werden de thema's vervoer, materiaal en geld besproken, bij emotionele ouderbetrokkenheid de thema's mening, aanmoediging, steun en communicatie en bij informatieve ouderbetrokkenheid de thema's advies, kritiek en betrekken. Om de ervaringen en waarderingen van ouders en kinderen volledig te bevragen, werden over elk van deze deelonderwerpen vastgestelde vragen gesteld. Na elk topic werd wat de participant had verteld, samengevat om te controleren of de onderzoeker het goed begrepen had. Deze controle van informatie vergroot de betrouwbaarheid van de onderzoeksgegevens (Onwuegbuzie & Leech, 2007). Om het voordeel van triangulatie te doen gelden voor dit onderzoek, zijn zowel de ervaringen en waarderingen van kinderen als die van ouders over ouderbetrokkenheid onderzocht; ouders en kinderen beleven ouderlijke betrokkenheid mogelijk anders. Dit dient tevens het doel van dit onderzoek om het verschil tussen de ervaringen en waarderingen van ouders en hun kinderen in beeld te krijgen. Het onderwerp van het onderzoek was bij ouders en kinderen hetzelfde maar de bronnen verschilden, waardoor vanuit verschillende gezichtspunten over hetzelfde onderwerp informatie is verkregen (Onwuegbuzie & Leech, 2007). Deze data triangulatie heeft bijgedragen aan een meer volledig beeld van ouderbetrokkenheid binnen de sport.

Procedure

De contactgegevens van de verenigingen zijn verkregen via contacten van twee betrokken onderzoekers binnen dit onderzoek. Bij twee sportverenigingen is een vragenlijst uitgedeeld, waarbij ouders en kinderen expliciet schriftelijke toestemming hebben gegeven voor deelname aan onderzoek op vrijwillige basis en waarborgen anonimiteit [informed consent]. Vervolgens zijn bij zowel de uitgekozen kinderen als bij de ouders open topicinterviews afgenomen. In het onderzoeksverslag zijn de namen van de participanten niet gebruikt. Vanwege het explorerende karakter van kwalitatief onderzoek, varieerden de vraaggesprekken met de participanten in duur van het gesprek en volgorde van de vragen. De gemiddelde duur van de interviews was 40 minuten. De gesprekken vonden plaats op de plek naar keuze van de participanten om het voor de participanten gemakkelijk te maken voor deelname. Zo vonden de gesprekken plaats in de turnhal, bij de waterpolovereniging of bij de participanten thuis. Door in elk gesprek de volgorde van de topiclijst zo goed mogelijk aan te houden, is geprobeerd de betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten. Een

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

andere manier waarmee de betrouwbaarheid en interne validiteit is vergroot, is door het gebruik van een recorder, zodat de antwoorden letterlijk en juist konden worden geanalyseerd en conclusies konden worden geformuleerd (Onwuegbuzie & Leech, 2007). Een derde manier waarop de betrouwbaarheid is vergroot is dat de interviews door twee interviewers is uitgevoerd, zodat er aanvullingen gegeven konden worden en het interview vanuit twee gezichtspunten werd afgenomen. Op deze manier is getracht de intersubjectiviteit te controleren (Baarda et al., 2000). De interviews zijn getranscribeerd, dit betekent dat de interviews woordelijk worden uitgeschreven zodat deze gebruikt kan worden voor de analyse. Echter, alleen de onderzoekers en de begeleider hebben inzicht in deze interviews. De getranscribeerde interviews zullen niet openbaar worden gemaakt. Op deze manier werd de privacy van de participanten gewaarborgd. Door dit mede te delen aan de participanten, vertelden de participanten meer naar waarheid (Boeije, 2012).

Resultaten

In totaal zijn er 16 interviews uitgevoerd, waarvan acht met kinderen en acht met ouders. In deze sectie worden de uitkomsten van de analyse besproken. De belangrijkste kernlabels per doelstelling zullen worden aangevuld met citaten uit de interviews. Opvolgend komen logistieke/materiële betrokkenheid, emotionele betrokkenheid en informatieve betrokkenheid aan bod. Indien er sprake was van een duidelijke discrepantie tussen turnen en waterpolo, tussen ouder en kind en tussen de twee leeftijdsgroepen wordt daar in de tekst melding van gemaakt.

Logistieke en materiële betrokkenheid

Logistieke/materiële betrokkenheid gaat over het aanbieden van een sport en deze praktisch mogelijk te maken. Hieronder vallen onder andere het halen en brengen van ouders en het bekostigen van contributie en materiaal. Op het gebied van logistieke betrokkenheid kwam naar voren dat ouders veel investeren in het brengen en halen van hun kind. Wel werd aangegeven dat het *faciliteren persoonsafhankelijk* is. Bij voornamelijk de wedstrijden zijn kinderen afhankelijk van hun ouders omdat deze veelal ver weg zijn. Aangegeven werd dat sport zonder deze betrokkenheid dan ook onmogelijk is voor het kind. Dit is conform de verwachtingen uit de literatuur. Daar werd aangegeven dat logistieke betrokkenheid de meest laagdrempelige vorm was van ouderbetrokkenheid (Hurtel & Lassagne, 2011). Halen en brengen werd door zowel de ouders als kinderen als vanzelfsprekend ervaren. Zo zei een waterpolo ouder:

Faciliteren vind ik een heel logisch gevolg van ouderschap [groep jong]. Kinderen waardeerden deze ouderbetrokkenheid, omdat zij zoals gezegd met name bij grote afstanden naar wedstrijden afhankelijk zijn van vervoer:

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

Ik vind het heel fijn dat ze dat doen, als ik maar kan waterpoloën [waterpolo, groep oud].

Ook bij trainingen kwam naar voren dat kinderen vaak worden gebracht met de auto. Net zoals er werd verwacht aan de hand van de literatuur worden de kinderen uit de jongere groep vaker gebracht/gehaald doordat alleen fietsen door ouders als te gevaarlijk wordt ervaren:

Het is jammer want van de zomer gingen we wel met de fiets maar dat is een route door het bos en dan laat ik haar niet alleen fietsen [turnen, groep jong].

Desalniettemin gaven ouders aan dat het geen bezwaar is om elke training en wedstrijd te rijden. Dit kwam ook duidelijk naar voren in de literatuur. Daar werd aangegeven dat ouders de sport zo praktisch mogelijk willen maken voor het kind om nieuwe ervaringen op te doen (Gould et al., 2005). Oudere kinderen gaven daarentegen aan alleen gebracht te worden als de afstand naar de sportvereniging te ver is. Het verwachtingspatroon van kinderen sloot hierbij aan, zo zei een kind uit de oudere groep:

Ik verwacht dat ze me wegbrengen als het regent, en als ze niet hoeven te werken [turnen].

In de toekomst verwachtten kinderen dat ze zelf meer zullen gaan betekenen qua vervoer. Ouders daarentegen verwachtten dat hun bijdrage aan het vervoer hetzelfde zal blijven, voornamelijk omdat ze graag wedstrijden van hun kind wilden blijven zien:

Ik denk dat ik het nog wel leuk vind om mee te gaan, ja dat zullen we nog wel even blijven doen [turnen, groep jong].

Tenslotte werd een klein verschil zichtbaar tussen de turnouders en waterpolo ouders, zoals ook verwacht werd aangezien turnen een meer ouderafhankelijke sport is (Giannitsopoulou et al., 2010). Waar alle turnouders aangaven elke wedstrijd mee te gaan met hun kind is het bij waterpolo ouders vanzelfsprekend om thuiswedstrijden te kijken maar vaak geen uitwedstrijden. Dit had te maken met een verschil in hoeveelheid tussen turnwedstrijden en waterpolo wedstrijden, turnen heeft namelijk minder wedstrijden in het jaar.

Bij de materiële betrokkenheid kwam naar voren dat alle kinderen beschikken over hun benodigde materialen. Geen enkel kind had het gevoel achter te blijven ten opzichte van leeftijdsgenoten. *Materiaalvoorziening werd als een vanzelfsprekendheid* ervaren. Ouders van zowel turnen als waterpolo zeiden hierover dat kinderen weinig spullen behoeven voor hun sport. Zo zei een turnouder:

Voor de sport is niet veel materiaal nodig [groep jong].

Bij de waterpolo ouders overheersten hetzelfde gevoel over de materialen:

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

Nou voor waterpolo valt het op zich nog wel mee, capjes, spulletjes ik kan niet zeggen dat het heel veel is [ouder, groep oud].

Wel kwam bij zowel ouders als kinderen naar voren dat kinderen wel een bepaalde verantwoordelijkheid dragen voor hun spullen. Als kinderen veelal hun sportmaterialen verliezen vinden zowel turn- als waterpolo ouders dat kinderen moeten gaan bijdragen:

Bij regelmatig kwijtraken moet het kind zelf betalen [waterpolo, groep jong].

Tussen de oudere en jongere leeftijdsgroep is er geen verschil gevonden in materialen. Wel is er een discrepantie gevonden tussen de verwachtingen van ouders en kinderen over de toekomstige materiaalvoorziening. Kinderen waren van mening dat ouders niet zouden blijven betalen:

Ja, mijn moeder heeft een keer gezegd als ik een baan krijg dat ik dan zelf ga betalen [turnen, groep jong].

Terwijl de overheersende verwachting van ouders was dat ze nog erg lang de spullen van hun kind zouden blijven financieren. Zo zei een waterpolo ouder:

Ik verwacht weinig verschil in toekomstige materiaalvoorziening [groep oud].

Hierop aansluitend komt naar voren dat ouders bij zowel turnen en waterpolo *de primaire geldschieters* zijn, dit is tegenstrijdig met de verwachting. Er werd namelijk verwacht dat turnouders meer zouden investeren aangezien turnen een meer ouderafhankelijke sport is (Giannitsopoulou et al., 2010). Ouders van zowel de waterpolo als turnen gaven aan het een vanzelfsprekendheid dat zij naast de materialen ook de contributie van de sportclub financieren. Zo zei een waterpolo ouder:

Ik vind het vrij logisch dat wij betalen omdat ze van ons moeten sporten [groep jong].

Zoals werd verwacht verschilden de ervaringen van kinderen in de twee leeftijdsgroepen wat betreft de contributie. De jongste leeftijdsgroep gaf aan vaak weinig te weten van contributie. Dit terwijl de oudere groep aangaf hier meer van te weten:

Ik doe eigenlijk alles zelf, maar mijn moeder betaalt het [turnen, groep oud].

Tenslotte kwam uit het onderzoek naar voren dat de verwachting overheerst dat ouders de contributie zullen blijven betalen in de toekomst:

Kijk, voorlopig zullen wij dat gewoon blijven betalen. Wij vinden gewoon belangrijk dat hij iets doet wat hij leuk vindt [waterpolo, groep jong].

Emotionele betrokkenheid

Emotionele betrokkenheid is ingedeeld in *aanmoedigen en steunen* bij bijvoorbeeld de wedstrijden, de thuissituatie of bij moeilijke situaties zoals een blessure of het verliezen van een wedstrijd. Daarnaast wordt emotionele betrokkenheid door iedereen op zijn *eigen*

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

manier ingevuld. Naar aanleiding van een vraag over het belangrijkste onderdeel van ouderbetrokkenheid werd, tegen de verwachtingen ten aanzien van de literatuur in, door zowel de ouders als kinderen emotionele betrokkenheid als belangrijkste onderdeel bestempeld van de ouderbetrokkenheid. Zo zei een ouder:

Volgens mij als je betrokken bent bij de sport ben je ook emotioneel gebonden eraan [turnen, groep oud].

Een van de kinderen uit de jongste groep vertelde waarom dat belangrijk is:

Dat ik mijn verhaal kwijt kan en dat vind ik fijn [waterpolo].

De mate en de manier van aanmoediging is voor elk gezin anders. Zo bleek dat er nooit ouders blijven kijken bij de trainingen tijdens het turnen, aangezien deze training lang duurt:

Nou dat is best wel lang, want dan moet ik drie uur gaan zitten kijken, dat is voor mij een beetje lang, dus ik kijk wel eens hoor maar niet zo heel veel [turnen, groep jong].

Bij waterpolo gaven enkele ouders aan wel bij de trainingen te blijven kijken. Echter bleek dat de ouders bij turnen naar elke wedstrijd kijken, maar bij waterpolo is veelal niet het geval. Deze ouders gaven aan te kijken bij wedstrijden wanneer zij moeten rijden of als het een thuiswedstrijd is. Verder werd aangegeven door de ouders dat *emotionele betrokkenheid voor iedereen persoonlijk* is. Zo zei de ene ouder:

Je moet er vooral lol in hebben, maar als je er dan lol in hebt vind ik dat je best af en toe een duwtje in de rug mag geven [turnen, groep oud].

Terwijl een andere ouder zei:

Als je dat zegt van je moet naar rechts of naar links zwemmen, dan zit je vaak de coach in het vaarwater [waterpolo, groep jong].

De kinderen hebben hier geen echte uitspraken over gedaan, zij zijn over het algemeen tevreden met de aanmoediging van hun ouders.

Een onderdeel van emotionele betrokkenheid is *aanmoedigen*. Ouders gaven aan hun kinderen aan te moedigen op wedstrijden door klappen, signalen en gebaren. Kinderen gaven aan dat ze dit fijn vinden:

Dat vind ik wel fijn, dan vind ik het veel leuker dan dat ze. Als ze dat niet doen, denk ik, dan vinden ze het niet leuk dat ik het doe [waterpolo, groep oud].

Zowel de oudste als de jongste kinderen gaven aan deze aanmoediging prettig te vinden. Dit is niet conform de literatuur. Daar werd aangegeven dat verwacht werd dat de steun meer als druk wordt ervaren door de kinderen (Kanters et al., 2008). Wel gaven de oudere

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

kinderen aan minder contact te zoeken met hun ouders, omdat zij vooral op de wedstrijd gericht zijn. Dit is zowel het geval bij turnen als bij waterpolo.

Een andere manier van aanmoedigen is door middel van emotie en roepen. Deze aanmoedigingen werden echter niet altijd gehoord door de kinderen die bezig zijn met sporten:

Uh, ze zegt dat ze het wel altijd doet, maar ik hoor het niet want ik ben altijd bezig met de sport zelf [waterpolo, groep oud].

Achteraf denk ik wel hebben mensen wel geklapt? [turnen, groep jong].

Zowel bij waterpolo als bij turnen gaven ouders aan dat het gangbaar is dat elke ouder aanmoedigt. Ouders zeiden dat het erbij hoort en dat op die manier kinderen kunt ondersteunen:

Ja ik vind dat hoort er wel bij, dan denk ik dat je als je meer betrokken bij bent dat je je kind beter stimuleert dan als dat je als dooie mummie op de bank blijft zitten en geen reactie geeft [turnen, groep oud].

Dit werd ook beaamd door de kinderen, zij vinden ouders die niets zeggen niet leuk.

Kinderen gaven aan dat ze dan denken dat ouders het niet interessant of leuk vinden.

Echter werd het door zowel ouders als kinderen niet als positief ervaren wanneer ouders overdreven schreeuwen of vervelend doen, dit komt duidelijker naar voren bij waterpolo dan bij turnen. Zo gaf een ouder aan:

Dat ze dan echt gaan schreeuwen op de scheidsrechter, dat vind ik echt verschrikkelijk. Dat vind ik echt asociaal als dat van onze eigen club zou zijn dan heb ik plaatsvervangende schaamte [waterpolo, groep oud].

Een ander aspect van emotionele betrokkenheid is *praten over de sport*. Kinderen gaven aan dat ze het fijn vinden om te praten over hun sport met hun ouders. Dit is onder andere een manier om moeilijke momenten door te komen. Kinderen verwachtten ook van hun ouders dat ze hun blijven steunen, ook al is het niet heel goed gegaan:

Als ik het minder goed heb gedaan, verwacht ik dat ze zeggen wat ik minder goed heb gedaan maar meestal doen ze ook meteen een compliment erbij om me niet te kwetsen [turnen, groep jong].

Ouders gaven aan dat ze hun kinderen proberen te blijven stimuleren wanneer ze het moeilijk hebben, teleurgesteld zijn of zenuwachtig zijn:

Toch te proberen te blijven stimuleren, van als de blessure straks minder wordt dan gaat het weer beter en dan wordt het ook wel weer leuker [turnen, groep jong].

Bij een teleurstelling een knuffel geven en zeggen dat het de volgende keer vast beter gaat [waterpolo, groep oud].

Informatieve ouderbetrokkenheid

Vervolgens is er gekeken naar de informatieve ouderbetrokkenheid die ouders tonen ten aanzien van het kind. Informatieve betrokkenheid is geformuleerd als het tonen van betrokkenheid bij de sport door het geven van sportadvies aan het kind zowel tactisch en technisch, het delen van nieuws over en vanuit de sport en tenslotte het geven van kritiek op het kind.

Bij het geven van sportadvies aan het kind, bleek er een onderscheid te bestaan tussen tactische en technische adviezen. Ten eerste zeiden ouders van de waterpolo tactisch advies te geven aan het kind. Aangezien in het turnen niet daadwerkelijk sprake is van een tactisch aspect, zijn er alleen tactische aanwijzingen van waterpolo ouders gevonden. Turnen is zoals werd verwacht een technische sport, waarbij enkel verbeteringen op technisch niveau je prestatie verhogen. Volgens ouders heeft echter vooral *vader meer inzicht in tactisch advies*:

Mijn man, is meer van de tactiek, van dat is niet slim wat je gedaan hebt [waterpolo, groep jong].

Door kinderen werd dit verschil niet expliciet genoemd, ook in de literatuur kwam dit niet expliciet naar voren. Hoewel ouders dus af en toe tactisch advies geven, bleek dat kinderen en ouders vinden dat vooral de trainer een grote rol heeft in het tactisch advies:

Maar niet meer de technische en tactische aanwijzingen, die laat ik over aan de coach [waterpolo, groep jong].

Wat betreft het tactisch aspect was er geen verschil te zien tussen jonge kinderen en oudere kinderen.

Het tweede aspect is het technische advies. Ouders gaven aan technisch advies te geven over hoe een kind moet bewegen bij zowel waterpolo als turnen. Bij het technisch advies, concludeerden kinderen dat ouders soms niet veel verstand ervan hebben, maar over het algemeen bestaat de wens dat ouders meer kennis over de sport hebben bij het kind wel:

Ja, dat zou ik wel echt willen, dat mijn vader het meer begrijpt. Dat als ik thuis kom, dat ik het kan laten zien en dat hij snapt. En dat hij helpt met dingen en zegt hoe ik het moet doen. En ook mijn moeder dat ze me meer kunnen helpen met goed turnen [turnen, groep jong].

Er is duidelijk een tweedeling te zien in ouders die wel enig verstand hebben van de sport, helpen door technisch advies te geven en de trainer daarmee aanvullen, en ouders die weinig verstand hebben van het technisch aspect van de sport. Wanneer ouders weinig verstand hebben van de sport werd er vaker aangegeven dat advies overgelaten moet

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

worden aan de coach/trainer. Uit de uitspraken van ouders en kinderen bleek echter wel dat *technisch advies door coach en ouder het kind verder helpt*. Over kinderen uit alle leeftijdscategorieën is te zeggen dat ze het fijn vonden wanneer ouders hen thuis helpen door technische adviezen te geven, mits zij er verstand van hebben. Dit is niet geheel conform de literatuur waar werd aangegeven dat bij veel herhaling van advies de adviezen geen invloed meer hadden (Knight et al., 2010).

Het derde aspect van informatieve ouderbetrokkenheid is de praktische aard van informatievoorziening. Er zijn kinderen die aangaven dat de informatie vanuit ouders te weinig is. Een kind zei over haar moeder:

Ze vertelt wel de belangrijke dingen ..., maar soms hoor ik dingen van anderen die wist ik echt niet [turnen, groep jong].

De informatie vanuit de vereniging komt in alle gevallen bij de ouders binnen en wordt met de meeste kinderen gedeeld. Een meisje zei:

Nou ik vind dat ze de belangrijke dingen wel ietsje meer moeten delen [turnen, groep jong].

Zoals verwacht merkten met name de jonge kinderen dit op. Naast informatie vanuit de vereniging, werd aangegeven dat er ook veel gepraat wordt over de sport binnen de gezinnen. Kinderen rapporteerden dat ze het als zeer prettig ervaren als de ouders geïnteresseerd zijn in sport en dat dat voor hen een teken is dat de ouders de sport ook leuk vinden. Ouders rapporteerden dat ze vooral op moeilijke momenten met hun kind doorpraten over de sport.

Tenslotte hoort het geven van kritiek bij de informatieve betrokkenheid van ouders, aangezien ouders in het nabespreken van de wedstrijd ook een kritische houding richting het kind kunnen nemen. Kritiek vanuit de ouder werd op verschillende manieren door kinderen ervaren. Een jongen die de kritiek van haar ouders als positief heeft beleefd zei daarover:

Kritiek vind ik juist wel goed, want daar kun je alleen maar beter van worden [waterpolo, groep oud].

Ouders zijn opbouwend in hun kritiek en dit was vooral te zien bij de waterpolo. De kritiek van ouders werd echter ook als negatief ervaren. Ouders merkten, net als hun kinderen, op dat kinderen verschillend zijn in hoe ze de kritiek ervaren. Zo zei een ouder:

Nou, ze vindt het niet altijd even leuk ..., ik geef het vanuit het idee dat ik haar verder kan helpen [turnen, groep oud].

Zowel turnouders als waterpolo-ouders gaven aan dat ze naast kritiek, ook zeker aanmoedigen om het de volgende keer te verbeteren. Op die manier heeft kritiek geen nare

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

ondertoon voor het kind, maar een opbouwende kritische noot. In tegenstelling tot wat werd verwacht was aan de reacties van zowel ouders en kinderen te zien dat taakoriëntatie bij beide voorop staat, waarbij het draait om persoonlijke verbetering van het kind.

Discussie

In deze discussie wordt de hoofddoelstelling aan de hand van de drie doelstellingen over materiële/logistieke betrokkenheid, emotionele betrokkenheid en informatieve betrokkenheid, bediscussieerd. Vervolgens worden er methodische kanttekeningen bij het onderzoek geplaatst, met daarin de limitaties en implicaties.

De eerste doelstelling had betrekking op de materiële/logistieke betrokkenheid, de gevonden resultaten lieten hierbij veelal overeenkomsten zien met de literatuur. Verwacht werd dat de materiele/logistieke betrokkenheid, de meest laagdrempelige vorm van ouderbetrokkenheid, het meest aanschouwd werd binnen beide sporten (Hurtel & Lassagne, 2011). Uit de resultaten kwam dit duidelijk naar voren, brengen en halen werd door ouders als vanzelfsprekend ervaren (Gould et al., 2005). Zoals verwacht werd er wel een verschil gevonden in de twee leeftijdsgroepen. Voornamelijk jonge kinderen werden veel gebracht waardoor zij in grote mate afhankelijk zijn van hun ouders. Ook werd er verwacht dat er een verschil in logistieke betrokkenheid zou worden tussen waterpolo en turnen, omdat turnen op een jongere leeftijd start (Buisman, 2002). Dit verschil kwam niet terug in de resultaten. Een verklaring hiervoor kan zijn dat waterpolo kinderen op jonge leeftijd aan andere sporten deden. Onderzoek naar het verschil in ouderbetrokkenheid kan uitwijzen of dat daadwerkelijk de verklaring is. In de mate van aanwezig zijn bij uitwedstrijden, bleken turnouders veelal vaker aanwezig te zijn. Hiervoor zijn een drietal verklaringen te noemen. Ten eerste blijkt turnen, door de jonge startleeftijd, een meer ouderafhankelijke sport (Giannitsopoulou et al., 2010). Een tweede verklaring ligt in het verschil tussen een teamsport/individuele sport. Doordat het bij waterpolo normaal is om gezamenlijk naar wedstrijden te gaan, was een rijnschema voor ouders een logisch gevolg. De laatste verklaring betreft de kwantiteit van de wedstrijden. Waterpolowedstrijden bleken vaker plaats te vinden (ongeveer een keer per week), terwijl het aantal turnwedstrijden hiermee in vergelijking minder vaak waren (maximaal een keer per maand). Turnouders sloegen hierdoor niet snel een wedstrijd over. Qua financiële ondersteuning werd verwacht dat turnouders in vergelijking met waterpolo ouders meer zouden investeren in de sport van hun kind. Een argument hiervoor was de jonge leeftijd waarop het turnen start (Buisman, 2002). In tegenstelling tot deze literatuur lieten turnouders en waterpolo ouders geen verschil zien in financiële ondersteuning. Ouders en kinderen zagen betalingen door ouders als een vanzelfsprekendheid (Fredricks & Eccles, 2004). Deze incongruentie tussen de

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

literatuur en gevonden resultaten kan verklaard worden door de aard van het onderzoek van Buisman (2002), waar het onderzoek van Buisman (2012) veelal werd ingegaan op topsporters, hield dit huidig onderzoek zich hier niet mee bezig. Ook het type sport is bepalend, want de financiën verschillen nogal per sport (Hurtel & Lacassagne, 2011). Vervolgonderzoek zal zich kunnen richten op een vergelijking op financieel gebied tussen kinderen en hun ouders die recreatief sporten en kinderen en hun ouders binnen de topsport. Verwacht werd ook dat er een verschil zou zijn tussen de twee leeftijdsgroepen, dit kwam overeen met de gevonden resultaten. Jonge kinderen wisten over het algemeen minder van betalingen dan oudere kinderen. Een verklaring hiervoor is de staat van bewustwording van oudere kinderen (Stuntz & Weiss, 2009). Ouders vonden dit een normaal (leer)proces voor hun kinderen (Fredricks & Eccles, 2004).

Het tweede doel was inzicht te verkrijgen in de ervaringen en waarderingen van ouders en kinderen ten aanzien van de emotionele betrokkenheid. Emotionele betrokkenheid werd in dit onderzoek geoperationaliseerd in de mening van ouders over sport, het aanmoedigen van ouders en de steun van ouders (Wuerth et al., 2004). Een verwachting ten aanzien van de literatuur was dat ouders betrokkenheid meer als steun dan als druk rapporteren, terwijl verwacht werd dat kinderen betrokkenheid als druk zullen ervaren (Kanters en collega's, 2008). Binnen dit onderzoek is dit resultaat nagenoeg niet teruggevonden. Kinderen gaven aan kritiek te krijgen, maar dit leverde voor de meesten geen druk op om te presteren maar werd meer ervaren als steuntje in de rug om beter te gaan presteren. Wat betreft ouders, bleken zij het erover eens te zijn dat doorslaan in aanmoedigen juist negatief werkt. Dit gevonden verschil zou verklaard kunnen worden doordat er onderzoek is gedaan bij kinderen uit een wedstrijdgroep en niet zozeer bij kinderen uit de topsport. Bij topsport staat vaker presteren boven plezier in de sport (Buisman, 2002). Op het punt van steun zijn er ook overeenkomsten gevonden. Volgens Bois en collega's (2005) hing de waardering die een kind heeft van zijn eigen sportieve competentie voor een groot deel af van hoe het kind denkt dat ouders zijn sportieve competentie beoordelen. Wanneer ouders kwamen kijken en ook actief meeleeften met de wedstrijden, waren de kinderen overtuigd dat de ouder het leuk vond dat ze de sport deden. Dit kwam overeen met de visie van Moreno en collega's (2008), die stelden dat ouderlijke percepties tevens een doorslaggevende rol hebben in de motivatie van het kind. Ouders benadrukten dat je zelf als ouder een actieve rol hebt in de plezierbeleving en daarmee de motivatie van het kind, door je betrokken te tonen bij de sport. De tweede verwachting, waarbij een discrepantie werd verwacht in de ouderbetrokkenheid bij jongere en oudere kinderen, werd niet ondersteund, aangezien er in deze resultaten geen sprake was van

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

prestatiedruk bij de kinderen. Verwacht werd dat oudere kinderen meer gericht zijn op prestatie en meer druk ervoeren van hun ouders om te presteren (Passer, 1981). Om deze verschillen te kunnen verklaren zou er vervolgonderzoek uitgevoerd moeten worden naar de verschillen van ouderbetrokkenheid bij topsport en wedstrijd sport. Het zou kunnen dat ouders van de oudste groep in de topsport presteren belangrijker vinden dan de ouders met kinderen uit de oudste groep in de wedstrijd sport (Gijbers, 2009). De laatste verwachting was dat ouders bij turnen meer emotioneel betrokken zouden zijn dan de ouders bij waterpolo. Ouders toonden zich gelijk betrokken bij turnkinderen en waterpolo kinderen in de aard van hun betrokkenheid. Er kan gesteld worden dat ouders uit beide groepen emotionele betrokkenheid als belangrijkste vorm van betrokkenheid zagen en aangaven de emotionele betrokkenheid te zien als de betrokkenheid die het meest in het belang van het kind is. Dit resultaat is geheel in tegenstelling met de conclusie die Hurltel en Lassagne stelden (2011). In hun onderzoek gaven ouders aan dat ze voornamelijk logistieke betrokkenheid lieten zien en minder emotionele en informatieve betrokkenheid. Dit onderzoek klopt niet met de ervaringen van ouders in huidig onderzoek. Een verklaring hiervoor kan zijn dat ouders sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven (Baarda et al., 2000). Ouders kunnen denken dat het belangrijk is om kinderen te steunen. Daarnaast gaven ouders aan het vaak vanzelfsprekend dat logistieke betrokkenheid erbij hoort. Zonder logistieke betrokkenheid is er geen sport. Doordat er enkel gegevens verkregen zijn door bevraging en er geen observatie plaats vond, konden de antwoorden van ouders niet gecontroleerd worden in de praktijk. Een andere verklaring kan zijn dat de ouders die in het onderzoek van Hurltel en Lassagne (2011) hebben deelgenomen meer problemen hadden met logistieke betrokkenheid, onder meer door de hoge frequentie van de trainingen (Buisman, 2002).

De derde en laatste doelstelling heeft betrekking op informatieve betrokkenheid. Deze betrokkenheid bestaat onder meer uit sportinhoudelijk advies van de ouder naar het kind (Wolfenden & Holt, 2005). Kinderen binnen beide sporten bleken al het advies van ouders positief te waarderen. Deze aanvullingen hielpen hen verder. Dit komt niet geheel overeen met de literatuur waarin gevonden werd dat kinderen bij veel herhaling het advies niet meer gingen toepassen (Knight et al., 2010). Herhaling hielp volgens deze ouders juist om advies beter op te slaan. Een andere gevonden tegenstelling betreft praktische tips. Alleen ouders gaven voorbeelden van praktische tips, in tegenstelling tot hun kinderen die enkel ingingen op het belang van technische en tactische tips. Dit terwijl er in de literatuur is gevonden dat praktische adviezen over voeding en studie door kinderen gewaardeerd werden (Wolfenden & Holt, 2005). Hierbij had de jongere groep kinderen vaker het gevoel

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

dat hen niet alles werd verteld qua praktische tips dan de oudere groep kinderen. Dit kan te maken hebben met de groeiende bewustwording van kinderen over adviezen van ouders (Stuntz & Weiss, 2009). Uit de resultaten is verder gebleken dat kritiek van ouders vaak als waardevol maar soms ook als irritant en negatief wordt omschreven. Zowel ouders als kinderen merkten op hoe verschillend kritiek wordt ervaren door het kind. Ouders gaven aan voornamelijk kritiek te geven met als doel om het kind beter te laten worden. Dit sluit aan bij de taak-oriëntatie waarbij succes bestaat uit persoonlijke verbetering en hard werken (Chi, 2004; Roberts et al., 2007). Verwacht werd dat ouders meer ego-georiënteerd waren dan hun kinderen. In dit onderzoek kwam echter niet naar voren dat hier sprake van was. Zowel turnouders als waterpolo ouders vonden plezier van het kind de belangrijkste motivator. Dit komt eveneens overeen met de taakgerichte-oriëntatie die dus opvallend genoeg in dit onderzoek bij vrijwel elke ouder naar voren kwam (Van Unen, 2010).

Conclusie

De algemene doelstelling van dit onderzoek was inzicht verkrijgen in de mate, aard, beleving en waardering van ouderbetrokkenheid in de sport vanuit het perspectief van de jeugdsporter en die van hun ouders. Concluderend kan er gezegd worden dat er incongruentie bestaat tussen ervaringen en verwachtingen van ouders en kinderen op bepaalde punten van ouderlijke betrokkenheid. Dit komt overeen met de literatuur (Kanters et al., 2008). Een opvallend verschil is dat wanneer het gaat om logistieke betrokkenheid dat ouders denken in de toekomst dezelfde mate van betrokkenheid te tonen, terwijl kinderen ervan uitgaan dat deze vorm minder wordt wanneer zij ouder worden. Verder werd logistieke betrokkenheid als vanzelfsprekend gezien. De emotionele betrokkenheid werd als belangrijkste aspect ervaren. Ouders vonden het emotionele deel bepalend voor het plezier in de sport, kinderen onderstreepten dit principe. Kinderen waren tevreden over de aanmoediging en steun van hun ouders. Kinderen bestempelden het praten over de sport als fijn en zowel ouders als kinderen gaven aan deze vorm van steun in de toekomst te blijven behouden. De laatste vorm van ouderbetrokkenheid betreft de informatieve betrokkenheid. Bij deze vorm van betrokkenheid gaven ouders aan dat het tactisch advies vooral aan de trainer overgelaten moet worden, echter waardeerden kinderen de aanvullingen van ouders. Wel gaven de kinderen aan dat wanneer ouders technisch advies geven het wel beter is wanneer ouders hier kennis over hebben. Wat betreft informatievoorziening zeiden de meeste kinderen voldoende informatie te krijgen, met uitzondering van de jongste groep. Al met al kwam naar voren dat ouders en kinderen betrokkenheid als persoonlijk en als vanzelfsprekend ervoeren.

Limitaties

In dit onderzoek is getracht inzicht te krijgen in de mate, aard, beleving en waardering van jeugdsporters en hun ouders. Door het gebruik van een topiclijst als leidraad voor de interviews, hebben alle onderzoekers dezelfde onderwerpen bevestigd. De samenstelling van de onderzoekers wisselde zich af om zo de intersubjectiviteit te waarborgen. Wel bestaat de kans dat de visie van de verschillende onderzoekers invloed heeft gehad op de gevonden resultaten. Na verschillende afnames bestond de mogelijkheid dat verwachtingen van onderzoekers invloed gingen hebben op de bevestiging. Door die invloed werd er wellicht minder doorgevraagd en sneller naar eigen invulling geïnterpreteerd. Een andere limitatie komt voort uit de aard van het kwalitatief onderzoek. Doordat er geen grenzen waren voor het scala aan antwoorden, is het mogelijk dat geen volledig beeld is ontstaan. Het onderzoek werd immers geleid door datgene waar de respondenten over vertelden, waardoor op bepaalde zaken wellicht niet genoeg is doorgevraagd. Daarnaast is ook de sociale wenselijkheid van antwoorden niet uit te sluiten. Sociale wenselijkheid is getracht te voorkomen door aan te geven dat er geen goed of fout antwoord bestaat en door als onderzoeker een objectieve houding aan te nemen in bevestiging geven. Tevens zijn er binnen dit onderzoek voornamelijk gesprekken gevoerd met ouders die reeds een grote rol vervulden binnen de vereniging zoals deelname aan een trainerscursus, hierdoor kan de betrokkenheid hoger beoordeeld worden dan deze over het algemeen genomen is. Een andere limitatie is van praktische aard; zo gebeurde het meerdere malen dat er tijdens de afnames ouders of kinderen binnenkwamen. Dit kan eveneens voor sociaal wenselijke antwoorden zorgen. Het cross-sectionele karakter van dit onderzoek zorgt ervoor dat je maar één beeld hebt van de ervaringen en verwachtingen van respondenten op dit moment. Deze momentopname vraagt erom dat kinderen en ouders over een langere periode gevolgd zouden moeten worden voor een accurater beeld. Observaties zouden in dit onderzoek van toegevoegde waarde zijn omdat de beschrijvingen van de ouderbetrokkenheid van ouders daardoor in de praktijk getoetst kunnen worden aan hun daadwerkelijke gedrag. Tenslotte is de generaliseerbaarheid van dit onderzoek zeer beperkt. Er zijn 16 respondenten bevestigd, dit aantal is onvoldoende om de gevonden resultaten te koppelen aan de gehele sportpopulatie en hun ouders. Dit vanwege het explorerende karakter van kwalitatief onderzoek en de mate van toeval die hierbij bestaat. Doordat de interviews afgenomen zijn binnen de afgebakende omgeving van 2 sportclubs, zijn de conclusies alleen toepasbaar en overeenkomstig met de situatie op de 2 sportclubs. Er is dus sprake van inhoudelijke generalisatie, en niet van algemene generalisatie.

Implicaties

Op basis van bovenstaande kunnen aandachtspunten worden geformuleerd, naar de ouders van sporters en naar sportclubs, sportbonden en eventueel trainersopleidingen, om negatieve gevolgen van ouderbetrokkenheid tegen te gaan. Kinderen gaven aan dat overdreven aanmoediging of gebrek aan aanmoediging als negatief wordt ervaren. De sportclub kan ouders door hen persoonlijk te benaderen aanspreken op hun verantwoordelijkheid in het belang van het kind. De sportclub staat immers dicht bij de ouder dan de overheid. Zoals eerder beschreven, is de logistieke en materiële ouderbetrokkenheid belangrijk gebleken. Echter, deze faciliterende rol alleen biedt geen garantie voor het sportplezier van het kind. Sportplezier van het kind ontstaat mede door de emotionele support. Zichtbare aanwezigheid en betrokkenheid van ouders wordt door kinderen als aanmoediging ervaren. Op het moment van aanmelding bij de sportclub, kan het belang hiervan bij ouders worden onderstreept. Ook op grotere schaal zou een campagne deze bewustwording kunnen creëren, zoals een landelijke SIRE-campagne al vaker heeft uitgewezen. Sport voor het kind blijkt niet enkel alleen voor het kind. De rol van de ouder moet keer op keer onderstreept blijven worden. Toekomstig onderzoek naar ditzelfde onderwerp op grotere schaal zou meer inzicht geven in de algemene ervaringen van kinderen, van andere leeftijden en binnen andere sporten. Tevens, om een meer volledig beeld te krijgen van de rol van ouderbetrokkenheid binnen de sport, zou ook het perspectief van de trainers moeten worden onderzocht, zoals Mast en collega's (2012) en Wolfenden en Holt (2005) hebben uitgevoerd. Door deze triangulatie zou er een completer beeld bestaan van alle betrokken partijen rondom het sportende kind. Daarnaast zou vanwege de positieve ervaringen van kinderen met betrokken ouders, onderzoek verricht moeten worden naar mogelijkheden om ouders meer te binden aan de sportvereniging. Naast de kinderen, zijn sportclubs zelf hier ook zeer bij gebaat. Binnen de georganiseerde sport zou ouderbetrokkenheid een vast punt op de agenda moeten zijn.

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

Literatuur

- Aleksandrovic, M., Naumovski, A., Radovanovic, D., Georgievic, G., & Popovski, D. (2007). The influence of basic abilities and anthropometric measures on the specific motor skills of talented water polo players. *Facta Universitatis: Physical Education and Sport*, 5, 65-74.
- Baar, P. (2003). Sportuitval en sportparticipatie van jeugdigen: Een integrale beschouwing. In J. Bovend'eerd, R. Geertzen, J. Koevoets, & H. Van der Loo (Eds.), *Zorg voor jeugdsport: Opstellen over beleid en praktijk* (pp. 63-74). Nieuwegein/Den Bosch: Arko Sports Media.
- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (2000). *Kwalitatief onderzoek. Praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Houten: Stenfert Kroese.
- Bengoechea, E. G., & Stream, W. B. (2007). On the interpersonal context of adolescents' sport motivation. *Psychology of Sport and Exercise*, 8, 195-217.
doi:10.1016/j.psychsport.2006.03.00
- Boeije, H. (2012). *Analyseren in kwalitatief onderzoek. Denken en doen*. Amsterdam: Boom Lemma.
- Bois, J. E., Sarrazin, P. G., Brustad, R. J., Chanal, J. P., & Trouilloud, D. O. (2005). Parent's appraisals, reflected appraisals, and children's self-appraisals of sport competence: A yearlong study. *Journal of Applied Sport Psychology*, 17, 273-289.
- Brustad, R. J. (1993). Who will go out and play? Parental and psychological influences on children's attraction to physical activity. *Pediatric Exercise Science*, 5, 210-223.
- Buisman, A. (2002). *Jeugdsport en fair play in het Nederlandse sportbestel*. Amsterdam: SWP Uitgeverij.
- Buisman, A. (2004). Opvoeding in en door sport? *Pedagogiek*, 24, 310-323.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2012). *De bijdrage van sport aan de Nederlandse economie*. Verkregen op Maart 3, 2013, via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/09/27/rapport-de-bijdrage-van-sport-aan-de-nederlandse-economie.html>
- Chi, L. (2004). Achievement goal theory. In T. Morris & J. Summers (Eds.), *Sport Psychology* (pp. 152-174). Australia: J. Wiley & Sons.
- Christelijk Pedagogisch Studiecentrum. (2010). *Ouderbetrokkenheid in onderwijs en sport*. Verkregen op Maart 4, 2013, via http://www.cps.nl/nl/Documenten/Documenten-School_en_ouders/Ouderbetrokkenheid_in_onderwijs_en_sport.pdf

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

- Coakley, J. J. (1998). *Sport in society: Issues and controversies*. Singapore: McGraw-Hill.
- Coakley, J. (2006). The good father: Parental expectations and youth sport. *Leisure Studies*, 25, 153-163. doi:10.1080/02614360500467735
- Coakley, J., & Pike, E. (2009). *Sports in society. Issues and controversies*. Glasgow: McGraw Hill Education.
- Crum, B. (1991). *Over versporting van de samenleving. Reflecties over de bewegingsculturele ontwikkelingen met het oog op sportbeleid*. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid & Cultuur.
- Dirks, E., Stams, G. J. J. M., Biesta, G. J. J., Schuengel, C., & Hoeksma, J. B. (2003). *Sport en sociale integratie. Een onderzoek naar de betekenis van sportparticipatie voor de sociale integratie van jongens in de samenleving*. Utrecht: NIZW.
- Dom, L. (2006). *Ouders en scholen*. Gent: Academia Press.
- Duda, J. L. (1992). Motivation in sport settings: A goal perspective approach. In G. C. Roberts (Ed.), *Motivation in sport and exercise* (pp. 57-91). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Ewing, M. E., & Seefeldt, V. (2002). Patterns of participation in American agency sponsored youth sports. In F. L. Smoll, & R. E. Smith (Eds.), *Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective* (pp. 39-56). Dubuque, IA: Kendall/Hunt.
- Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2004). Parental influences on youth involvement in sports. In M. R. Weiss (Ed.), *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective* (pp. 145-164). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Gershgoren, L., Tenenbaum, G., Gershgoren, A., & Eklund, R. C. (2011). The effect of parental feedback on young athletes' perceived motivational climate, goal involvement, goal orientation, and performance. *Psychology of Sport and Exercise*, 12, 481-489. doi:10.1016/j.psychsport.2011.05.003
- Giannitsopoulou, E., Kosmidou, E., & Zisi, V. (2010). Examination of parental involvement in greek female athletes. *Journal of Human Sport and Exercise*, 17, 176-187.
- Gijsbers, M. (2009). *Lastige topsportouders: Onderzoek naar negatieve betrokkenheid van ouders van talentvolle sporters*. Niet gepubliceerd document. Faculteit Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht, Utrecht.
- Gould, D., Lauer, L., Rolo, C., Jannes, C., & Pennisi, N. (2005). Understanding the role parents play in tennis success: A national survey of junior tennis coaches. *British Journal of Sports Medicine*, 40, 632-636. doi:10.1136/bjism.2005.024927
- Gould, D., & Petlichkoff, L. (1988). Participation motivation and attrition in young athletes. In F. L. Smoll, R. A. Magill, & M. J. Ash (Eds.), *Children in Sport (3rd ed.)*

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

(pp.161-178). Champaign IL: Human Kinetics.

- Harwood, C., & Knight, C. (2009). Stress in youth sport: A developmental investigation of tennis parents. *Psychology of Sport and Exercise, 10*, 447-456.
doi:10.1016/j.psychsport.2009.01.005
- Hutchinson, S. L., Baldwin, C. K., & Caldwell, L. L. (2003). Differentiating parent practices related adolescent behavior in the free time context. *Journal of Leisure Research, 35*, 396-422.
- Hurtel, V., & Lacassagne, M. F. (2011). Parents' perceptions of their involvement in their child's sport activity: A propositional analysis of discourse. *Journal of Language and Social Psychology, 30*, 421-439. doi:10.1177/0261927X11416206
- Jellineck, M., & Durant, S. (2004). Parents and sports: Too much of a good thing? *Contemporary Pediatrics, 21*, 17-20.
- Kanters, M. A., Bocarro, J., & Casper, J. (2008). Supported or pressured? An examination of agreement among parents and children on parent's role in youth sports. *Journal of Sport Behavior, 31*, 64-80.
- Keegan, R. J., Harwood, C. G., Spray, C. M., & Lavalley, D. E. (2009). A qualitative investigation exploring the motivational climate in early career sports participants: Coach, parent and peer influences on sport motivation. *Psychology of Sport and Exercise, 10*, 361-372. doi:10.1016/j.psychsport.2008.12.003
- Kerr, G., Berman, E., & De Souza, M. J. (2006). Disordered eating in women's gymnastics: Perspectives of athletes, coaches, parents, and judges. *Journal of Applied Sport Psychology, 18*, 28-43. doi:10.1080/10413200500471301
- Kimiecik, J. C., & Horn, T. S. (2012). Examining the relationship between family context and children's physical activity beliefs: The role of parenting style. *Psychology of Sport and Exercise, 13*, 10-18. doi:10.1016/j.psychsport.2011.08.004
- Knight, J. K., Boden, C. M., & Holt, N. (2010). Junior tennis players' preferences for parental behavior. *Journal of Applied Sport Psychology, 22*, 377-391.
doi:10.1080/10413200.2010.495324
- Mast, N., Neuteboom, M., Putten, M., & Van Sprakelaar, C. C. H. (2012). *Ouderlijke betrokkenheid bij talentvolle tennissers: Explorerend onderzoek naar de ervaringen en verwachtingen van ouders en kinderen*. Niet gepubliceerd document. Faculteit Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht, Utrecht.
- McCarthy, P. J., Jones, M. V., & Clark-Carter, D. (2008). Understanding enjoyment in youth sport: A developmental perspective. *Psychology of Sport and Exercise, 9*, 142-156.
doi:10.1016/j.psychsport.2007.01.005

OUDEBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2005). *Tijd voor sport: Bewegen, meedoen, presteren*. Den Haag: VWS.
- Moreno, J. A. M., San Roman, M. L., Galiano, C. M., Alonso, N., & Gonzalez-Cutre, D. (2008). Peers' influence on exercise enjoyment: A self-determination theory approach. *Journal of Sports Science and Medicine, 7*, 23-31.
- Nicholls, J. G. (1984). Achievement motivation: Conceptions of ability, subjective experience, task choice, and performance. *Psychological Review, 91*, 328-346.
- Ntoumanis, N., Vazou, S., & Duda, J. L. (2007). Peer-created motivational climate. In S. Jowett, & D. Lavallee (Eds.), *Social psychology in sport* (pp. 145-156). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Onwuegbuzie, A. J., & Leech, N. L. (2007). Validity and Qualitative Research: An Oxymoron? *Quality & Quantity, 41*, 233-249. doi:10.1007/s11135-006-9000-3
- Passer, M. W. (1981). Children in sport: Participation motives and psychological stress. *Quest, 33*, 231-244.
- Roberts, G. C., Treasure, D. C., & Conroy, D. E. (2007). Understanding the dynamics of motivation in sport and physical activity: An achievement goal interpretation. In G. Tenenbaum, & R. Eklund (Eds.), *Handbook of sport psychology* (3rd ed.) (pp. 3-30). New York: Wiley & Sons.
- Scanlan, T. K., & Lewthwaite, R. (1986). Social psychological aspects of competition for male youth sport participants: Predictors of enjoyment. *Sport Psychology, 8*, 25-35.
- Scheerder, J., Pauwels, G., & Vanreusel, B. (2003). *Vlaanderen sportief gepeild: Wie participeert niet? Ontwikkeling in en determinanten van (club)sportiviteit*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap/Administratie Planning & Statistiek.
- Shultz, S. P., Deforche, B., Byrne, N. M. & Hills, A. P. (2011). Fitness and fatness in childhood obesity. In D. Bagchi (Ed.), *Global perspectives on childhood obesity: Current status, consequences and prevention* (pp. 371-377). Queensland: Queensland University of Technology.
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2010). *Rapportage Sport 2010*. Den Haag: SCP.
- Stichting Ideële Reclame. (2011). *Nieuwe SIRE-campagne maakt wangedrag langs het sportveld bespreekbaar: Start campagne 'geef kinderen hun spel terug'*. Verkregen op Maart 1, 2013, via http://www.sire.nl/nieuws/2011/09/08/newsitem12_spel terug/
- Stein, G. L., Raedeke, T. D., & Glenn, S. D. (1999). Children's perceptions of parent sport involvement: It's not how much, but to what degree that's important. *Journal of*

OUDERBETROKKENHEID BINNEN WATERPOLO EN TURNEN

- Sport Behavior*, 22, 591-601.
- Stuntz, C. P., & Weiss, M. R. (2009). Achievement goal orientations and motivational outcomes in youth sport: The role of social orientations. *Psychology of Sport and Exercise*, 10, 255-262. doi:10.1016/j.psychsport.2008.09.001
- Ullrich-French, S., & Smith, A. L. (2009). Social and motivational predictors of continued youth sport participation. *Psychology of Sport and Exercise*, 10, 87-95. doi:10.1016/j.psychsport.2008.06.007
- Van Rossum, J. H. A. (2005). *Volhouden of afhaken: Een longitudinaal onderzoek naar talent-ontwikkeling in de sport, met aandacht voor dropouts en toppers. Eindrapport VWS-HQ&P onderzoek*. Amsterdam: Stichting Human Quality & Performance.
- Van Rossum, J. H. A., & van der Loo, H. (1997). Gifted athletes and complexity of family structure: A condition for talent development? *High Ability Studies*, 8, 19-30.
- Van Unen, B. (2010). Cultuuromslag is nodig: Janine Pleizier, ambassadeur positief coachen. *Algemeen Dagblad*, p. 11.
- Van Yperen, N. W., & Duda, J. L. (1999). Goal orientations, beliefs about success, and performance improvement among young elite dutch soccer players. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 9, 358-364.
- Vierimaa, M., Erickson, K., Cote, J., & Gilbert, W. (2012). Youth development: A measurement framework for sport. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 7, 601-614. doi:10.1260/1747-9541.7.3.601
- Weiss, M. (2003). *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective*. Morgantown, CA: Fitness Information Technology.
- Wolfenden, L. E., & Holt, N. L. (2005). Talent development in elite junior tennis: Perceptions of players, parents, and coaches. *Journal of Applied Sport Psychology*, 17, 108-126. doi:10.1080/10413200590932416
- Wuerth, S., Lee, M. J., & Alfermann, D. (2004). Parental involvement and athletes' career in youth sport. *Psychology in Sport and Exercise*, 5, 21-33. doi:10.1016/S1469-0292(02)00047-X
- Wylleman, P., De Knop, P., Degreef, A., Dyck, B., & Theeboom, M. (1990). Participatie en drop out in de jeugdzorg in Vlaanderen. *Sport*, 3, 58-67.